

Juridikavdelningen
Anna Mia Dovelius

Serienummer PRS 2018:3

Fondbytesblanketter som har skrivits på in blanco godtas inte

Pensionsmyndighetens ställningstagande

Pensionsmyndigheten godtar inte från och med den 1 juli 2018 fondbytesblanketter som är egenhändigt undertecknade av pensionsspararen om de har skrivits på in blanco.

Bakgrund

Det har till och med den 30 juni 2018 inte funnits några bestämmelser i socialförsäkringsbalken, SFB, eller dess förarbeten om på vilket sätt pensionsspararen ska kunna begära byte av fond. Frågan har i stället reglerats i Pensionsmyndighetens föreskrifter¹ som anger att ett fondbyte ska göras genom användande av självbetjäningstjänster via internet eller på en av myndigheten fastställd och förtryckt blankett.

Från och med den 1 juli 2018 finns ett krav i 64 kap. 25 § tredje stycket SFB om att en begäran om byte av fond ska vara egenhändigt undertecknad av pensionsspararen. Av 64 kap. 25 § första stycket SFB framgår att en begäran om byte av fond är en begäran av pensionsspararen att Pensionsmyndigheten ska placera om spararens fondmedel på det sätt som spararen anger.

Lagkravet på egenhändigt undertecknande innebär att om en begäran om fondbyte görs på en blankett, ska blanketten vara undertecknad av pensionsspararen personligen och att det inte godtas att blanketten undertecknas av ett eventuellt ombud till pensionsspararen.²

Pensionsmyndigheten har som en direkt följdändring till lagändringen ändrat sina föreskrifter på så sätt att regleringen om vem som har rätt att underteckna en fondbytesblankett har utgått.³

Regeringen angav bland annat följande skäl för att införa lagkravet på egenhändigt undertecknande:⁴ ”I takt med att fondutbudet i premiepensionssystemet har ökat har det uppstått en marknad för företag som erbjuder olika typer av tjänster med koppling till systemet. Dessa har genom åren i huvudsak handlat om olika typer av rådgivningstjänster som innebär att företag säljer rekommendationer och placeringsalternativ där kunderna sedan själva beställer fondbyten med stöd av dessa råd, visatjänster som innebär att företag på sina webbplatser tillhandahåller

¹ Pensionsmyndighetens föreskrifter (2018:2) om ändring i Pensionsmyndighetens föreskrifter (2011:4) om val och byte av fond inom premiepensionssystemet i lydelsen till och med den 30 juni 2018.

² Se regeringens proposition Ett tryggt och mer hållbart premiepensionssystem, prop. 2017/18:247, s. 46–47.

³ Pensionsmyndighetens föreskrifter (2018:4) om ändring i Pensionsmyndighetens föreskrifter (2011:4) om val och byte av fond inom premiepensionssystemet i lydelsen från och med den 1 juli 2018. Den reglering som har utgått angav att ett fondbyte på blankett skulle vara underskriven av pensionsspararen eller en företrädare för henne eller honom.

⁴ Se prop. 2017/18:247, s. 45–47.

information om kundernas premiepensionskonton och förvaltningstjänster som innebär att företag beställer fondbyten som ombud på kundernas premiepensionskonton (s.k. diskretionär förvaltning). Tjänsterna, i synnerhet förvaltningstjänsterna, har under årens lopp visat sig innebära en rad problem både för pensionsspararna och för Pensionsmyndigheten. Problemen bottnar många gånger i att tjänsterna marknadsförs med aggressiva och olämpliga affärsmetoder och att tjänsternas mervärde för spararna kan ifrågasättas. Det har i sin tur medfört en stor mängd klagomål från spararna, inte bara till Pensionsmyndigheten utan även till andra myndigheter och organ. [...] Många pensionssparare upplever att de har svårt att själva ta ställning till hur deras premiepensionsmedel ska placeras. Till det kommer att många förvaltningsföretag genom sin marknadsföring underblåser uppfattningen att valet av fonder är svårt och komplicerat och något man måste få hjälp med för att få en bra avkastning och en tillräcklig framtida pension. Mot den bakgrunden kan det ifrågasättas om det är lämpligt att dessa företag tillåts agera ombud och beställa fondbyten i premiepensionssystemet för pensionsspararnas räkning. [...] Det får mot bakgrund av premiepensionssystemets utformning anses ligga ett betydande värde i att pensionsspararna är medvetna om hur deras premiepensionsmedel är placerade. Att fondbyten i dag kan beställas av ombud för spararens räkning motverkar en sådan medvetenhet.”

Skälen för ställningstagandet

Lagkravet på egenhändigt undertecknande av pensionsspararen innebär också att fondbytesblanketter som har undertecknats in blanco, det vill säga att pensionsspararen har undertecknat blanketten utan att ha angett sitt fondval och att någon annan än spararen först därefter har fyllt i fondvalet, inte godtas.

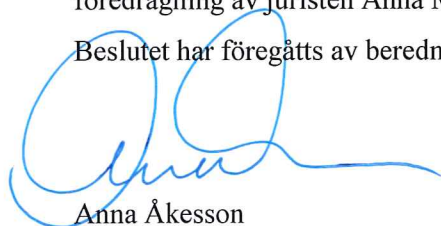
Av 64 kap. 25 § tredje stycket SFB framgår att kravet på egenhändigt undertecknande avser en ”begäran” om fondbyte. Av 64 kap. 25 § första stycket SFB framgår vidare att en begäran om fondbyte är en begäran av pensionsspararen att Pensionsmyndigheten ska placera om spararens fondmedel på det sätt som ”spararen anger”.

En pensionssparare som har undertecknat en fondbytesblankett in blanco har undertecknat en blankett som saknar uppgifter om hur ”spararen anger” att fondbytet ska ske. En sådan fondbytesblankett kan därför inte anses utgöra inte en komplett begäran enligt 64 kap. 25 § första stycket SFB.

Mot bakgrund av ovanstående bestämmelser i SFB och lagstiftarens avsikter med införandet av kravet på egenhändigt undertecknande godtar inte Pensionsmyndigheten från och med den 1 juli 2018 fondbytesblanketter som har skrivits på in blanco även om de är egenhändigt undertecknade av pensionsspararen.

Detta rättsliga ställningstagande har beslutats av enhetschefen Anna Åkesson efter föredragning av juristen Anna Mia Dovelius.

Beslutet har föregåtts av beredning med samtliga avdelningar inom myndigheten.

Anna Åkesson

Anna Mia Dovelius